

**SJÆLESORG I BEVÆGELSE. EN INTRODUKTION
TIL HOVEDSPOR I SJÆLESORGENS TEOLOGI OG
PRAKSIS I DANMARK**
LONE VESTERDAL OG THOMAS GUDBERGSEN
(RED.)
EKSISTENSEN, 2021
374 SIDER

Anmeldt af Dan K. Månsson

Det er ikke ofte, der udgives bøger om sjælesorg på dansk skrevet af mennesker med dansk kirkeliv under huden. Det skete i 2021 med denne bog, som i 2022 kom i andet oplag! Enten var forlaget for pessimistiske med første oplag, eller interessen for sjælesorg er større end forudset. Jeg hælder til det sidste.

I 2015 og 2016 kom Leif Andersens tobindsværk »Kroppen og ånden« på forlaget Kolon. Værket er en indføring i sjælesorgens grundlag og tematikker. I 2019 udgav Eksistensen Akademisk »Mangefoldet tro og sjælesorg« med Christine Tind Johannesen-Henry og Hans Raun Iversen som redaktører. Bogens forfattere giver input til den menneskelige, teologiske og sjælesørgeriske multiplicitet i en sekulariseret verden. Og i efteråret 2021 fik vi så denne »introduktion til hovedspor i sjælesorgens teologi og praksis i Danmark«, som undertitlen angiver. »Sjælesorg i bevægelse« søger at tegne et billede af sjælesorgen i Danmark fra 1985 og fremover.

Siden er to bøger udkommet på Forlaget Eksistensen om sjælesorg. Johannes Nissens »Møde og dialog – Sjælesorg i diakonal kontekst« (2022) og Elmo Dues »Sjælesorgens poetik. Samtaler ved livets overgange« (2023).

Bogen er en artikelsamling i fire dele. Forfatterne er både teoretikere og praktikere fra dansk kirkeliv og forskerarena. De fire dele bærer overskrifterne »Tor Johan Grevbo som lærer i sjælesorg i Danmark«, »Sjælesorg i sundhedssektoren«, »Sjælesorg i sogn og samfund« og »Teologiske kilder for sjælesorgen«.

Første del er helliget nordmanden Tor Johan Grevbos betydning for dansk sjælesorg. En flok teologistuderende ved Menighedsfakultetet i Århus havde fået øjnene op for sjælesorgens betydning og savnede undervisning. En indsamling af penge gjorde det muligt at få Grevbo til Danmark, hvilket blev en frugtbar tid med både undervisning og adskillige studenter skriftlige opgaver som resultat. Grev-

bos første ophold i Danmark førte flere med sig, både ved Århus Universitet, Kolonien Filadelfia og Københavns Universitet. Conny Hjelm, Marianne Bach og Hans Raun Iversen fortæller historien. Grevbo har en imponerende skriftlig produktion, både artikler og bøger, som Thomas Gudbergsen indfører læseren i. Iversen har en artikel om den første sjælesorgsbog, som fik udbredelse i Danmark, nemlig »Det firfoldige menneske« fra 1983, mens Gudbergsen leverer en artikel om bibelbrug i sjælesorgen hos Grevbo.

Anden del om sundhedssektoren giver fine indføringer i åndelig omsorg (Rita Nielsen), hospitalspræstetjenesten (Ole Raakjær), pastoral supervision af sundhedspersonale (Ingeborg Kastberg) og hospitalpræstens møde med børn i sorg og krise (Elisabeth Rokkjær Hammer). Niels Chr. Hvidt m.fl. får lov at præsentere et religionspsykologisk forskningsarbejde i forholdet mellem religion og helbred med fokus på krise- og hvilereligiøsitet. Et spændende projekt om åndelig omsorg i lægepraksis i Skotland, skriver Lone Vesterdal med flere. Community Chaplaincy Listening går ud på, at en præst får samtalerum i en lægepraksis, og lægen kan så tilbyde patienter med ondt i livet parallelt med den medicinske behandling at samtale med præsten. Erfaringerne fra Skotland er, at receptudstedelserne reduceres for flere patienter, ligesom der opnås andre trivselsforandringer. For lægerne giver det tidsbesparelser på længere samtaler og bedre relation til patienterne. Noget tilsvarende er under afprøvning i Danmark.

Tredje del giver indblik i nogle nyere spor i sjælesorgens verden. Lars Kruse fortæller historien om indførelsen af supervisionstilbuddet blandt præster. Christine Tind Johannessen skaber et overblik over de seneste 15 års sjælesorgsforskning i Danmark, primært hendes egne forskningsarbejder. Baggrunden for, tilblivelsen af og perspektiverne i folkekirkens tilbud om Sjælesorg På Nettet gives af Pernille Hornum. Gudbergsen interviewer Thyge Enevoldsen om forholdet mellem diakoni og sjælesorg i praksis på baggrund af mange års erfaring med netop diakoni i og ud fra kirken. Og Bjarne Lenau Henriksen deler ud af sine erfaringer med sjælesorg i fængslet i den måske sidste artikel fra hans hånd, inden han døde. I Henriksens 'vidnesbyrd' mærker man en sjælesørger i mødet med sine konfidenter.

Bogens sidste del indeholder en vægtig artikel af Elmo Due om sjælesorg som trinitarisk erfaring. Gudbergsen tager tråden op fra den tidligere artikel om Grevbos bibelbrug i sjælesorg og vender blikket mod danske forfatteres syn på bibelbrug i sjælesorgen. Her vies Leif Andersens tobindsværk »Kroppen og ånden« nogle sider, ligesom metoden »bibelsk sjælesorg« udfoldes. Endelig har kapitlet nogle sider om begrebet åndelig vejledning. Hanne Pahuus skriver om eksistentiel sjælesorg, som henter meget af sin metode i eksistentiel filosofi og sociologi. Med afsæt i Luthers tale om Guds masker og skjulthed i verden skrev Grevbo i 2003 og igen i 2013 om »Guds masker i sjælesorgen«, hvilket har inspireret Vesterdal og Lise Trap til at skrive om »Sporjagt og sjælesorg«, hvor de

reflekterer over, hvordan man får konfidenter til at opdage Gud i de fortællinger, de kommer med, eller hvordan man kan få Gud på banen på en troværdig måde i samtalen. Endelig bidrager Lisbeth Smedegaard Andersen med en artikel om, hvordan billedkunsten kan være et sjælesørgerisk supplement eller alternativ til samtalens mange ord.

Artikelsamlingen varierer fra fortællende til fagligt dybdeborende. Grevbo er en gennemgående reference i de fleste artikler, ellers er bogen at betragte som nedslag i 40 års dansk sjælesorg. Bogen udmærker sig ved at komme med vigtige bidrag til fremstillingen af dansk sjælesorgshistorie i de sidste 40 år. Redaktørerne finder, at Grevbos komme til Danmark foranlediget af en flok MF-studerer markerer en ny tid for dansk sjælesorg. Jeg tror, de har ret. Alligevel savner jeg en nuancering eller et blik for kirkens bredde. Bogen har underoverskriften »En introduktion til hovedspor i sjælesorgens teologi og praksis i Danmark«. Den kunne med lige så god ret hedde »En introduktion til midterspor i sjælesorgens teologi og praksis i Danmark«. For det er den folkekirkelige midte, der er præsenteret i bogen. Sjælesorgen i kirkens vækkelsesbevægelser, blandt folkekirkens lægfolk og i andre kirker end folkekirken er behandlet i mindre grad: Rita Nielsens artikel om åndelig omsorg i sygehusverdenen og interviewet med Enevoldsen om menighedsdiakoni er undtagelsen. I interviewet med diakon Conny Hjelm om Grevbos virke på det hedengangne Institut for Sjælesorg og Diakoniskursus i sjælesorg for lægfolk siges det: »Grevbo medvirkede til, at sjæle-

sorgslægfolket fik en ny bevidsthed og et nyt format i den danske sjælesorgstradition« (s. 67). Gudbergensen slutter artiklen med at konkludere, at lægfolk skal udrukses til det almene præstedømme, ikke mindst når det gælder sjælesorgen (s. 70). Det rejser spørgsmålet, om andre væsentlige personer eller bevægelser overses, når dansk sjælesorgshistorie skrives.

Bogen er anbefalelsesværdig, når det gælder at få et indtryk af, hvad der sker på sjælesorgens område midt i den danske folkekirke og de teologiske uddannelsesinstitutioner. Den er også et væsentligt bidrag til at forstå, hvad der er særligt i dansk sjælesorg sammenlignet med anden nordisk sjælesorg. At det netop blev nordmanden Grevbo, som danske teologer og uddannelsesinstitutioner tog til sig, er netop ikke tilfældigt.

PS. Fra forlaget Eksistensen kan en podcast med redaktørerne af bogen høres (eksistensen.podbean.com), hvor de fortæller om bogens tilblivelse og hensigt.